

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VIIe KAMER

A R R E S T

**nr. 216.630 van 1 december 2011
in de zaak A. 194.166/VII-37.537.**

In zake : Guido D'HONDT
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jan Stijns
kantoor houdend te 3001 Leuven
Philipssite 5, bus 2
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door de Vlaamse
regering
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Filip Vincke
kantoor houdend te 8580 Avelgem
Kasteelstraat 13
bij wie woonplaats wordt gekozen

Tussenkomen partij :
de LV REROMA-VAN REMOORTERE
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Koen Van Wynsberge
kantoor houdend te 3000 Leuven
Diestsevest 113
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 5 oktober 2009, strekt tot de
nietigverklaring van het besluit van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur
en Cultuur van 30 juli 2009 waarbij de beroepen ingesteld tegen de beslissing van
de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen van 29 januari 2009, houdende het
verlenen van de milieuvergunning aan de LV Reroma-Van Remoortere voor het
verder exploiteren en veranderen van een veeteeltinrichting, gelegen aan de

Doornstraat 145 te Temse, ongegrond worden verklaard en de beroepen beslissing wordt bevestigd.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoeker heeft een memorie van wederantwoord ingediend.

De tussenkomende partij heeft een verzoekschrift tot tussenkomst ingediend. De tussenkomst is toegestaan bij beschikking van 10 december 2009. De tussenkomende partij heeft een memorie ingediend.

Auditeur Ronny Vercruyssen heeft een verslag opgesteld.

De verwerende partij en de tussenkomende partij hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 27 oktober 2011.

Kamervoorzitter Luc Hellin heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Tina Merckx, die loco advocaat Jan Stijns verschijnt voor de verzoeker, advocaat Filip Vincke, die verschijnt voor de verwerende partij, en advocaat Koen Van Wynsberge, die verschijnt voor de tussenkomende partij, zijn gehoord.

Auditeur Ronny Vercruyssen heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3.1. De tussenkomende partij is de exploitant van een gemengd landbouwbedrijf, gelegen aan de Doornstraat 145 te Temse.

Naar aanleiding van de uitbreiding van haar veeteeltinrichting, door het toevoegen van 687 varkens en 67 runderen, dient de tussenkomende partij op 17 juli 2008 bij de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen een milieuvergunningsaanvraag in voor het verder exploiteren en veranderen van haar veeteeltinrichting.

3.2. In de loop van het openbaar onderzoek worden zeven bezwaren ingediend, waaronder één van de verzoeker, die in de nabijheid van de inrichting woont.

3.3. Op 29 januari 2009 verleent de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen de gevraagde vergunning, mits het opleggen van een aantal bijzondere exploitatievoorwaarden.

3.4. Tegen die beslissing worden bij de bevoegde Vlaamse minister verscheidene beroepen ingesteld, onder meer door het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Temse en door de verzoeker.

3.5. Er worden verscheidene gunstige adviezen verleend, behalve door de afdeling Milieuvergunningen, die op 5 mei 2009 adviseert om de beroepen gegrond te verklaren en de beslissing van de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen te wijzigen, onder meer door de uitbreiding met 687 varkens te weigeren.

Dit advies luidt als volgt :

"(...)

Overwegende dat wat de milieuhygiënische aspecten betreft over de aanvraag het volgende kan gesteld worden:

(...)

- luchtemissies - geurhinder:

- voor wat de ammoniakemissies betreft moeten deze nieuwe varkensstal(len) volgens het artikel 5.9.2.1bis van titel II van het VLAREM, ammoniakemissiearm worden gebouwd volgens de lijst van 19 maart 2004 (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 oktober 2004); dat er op deze aangevraagde inrichting een nieuwe biggenstal voor circa 3.000 biggen <10 weken en een zeugenstal voor 10 beren, 543 zeugen en 187 'andere' varkens (jonge zeugen) zal worden gebouwd volgens één van de technieken zoals beschreven in de lijst 'best beschikbare technieken' voor ammoniakemissie-reductie uit stallen (ministerieel besluit van 19 maart 2004, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 14 oktober 2004); dat de exploitant ten aanzien van de Provinciale Milieuvergunningscommissie heeft geopteerd voor het systeem S-1. Biologische luchtwassysteem 70% of hogere ammoniakemissiereductie;
- zoals de varkensstallen nu zijn ingeplant bevindt de uitlaat van de dichtste gaswasser zich op een afstand van circa 65 meter van de woningen langs de Doornstraat; het draaien van de stallen over een hoek van 90° zodat de uitlaat van de luchtwasser naar het achterliggende agrarische gebied zou gericht zijn is een mogelijke optie; de exploitant vindt dit geen goede optie omwille van bedrijfsvoering (zo zou de weide immers in 2 worden gesneden en zouden de melkkoeien volledig rond moeten gaan); dat door de inplanting het risico op geurhinder reëel is;

(...)"

Op 12 mei 2009 adviseert ook de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie om de beroepen gegrond te verklaren en de beslissing van de deputatie te wijzigen, onder meer door de uitbreiding met 687 varkens te weigeren. Dit advies luidt als volgt :

"(...)

Overwegende dat de aangevraagde inrichting overeenkomstig bijlage II van het besluit van 10 december 2004, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 17 februari 2005, van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectenrapportage, overeenkomstig een intensief veeteeltbedrijf betreft (zijnde een gemengde inrichting voor varkens van meer dan 20 kg) : $567/900 + 1.110/3.000 = 1,00 \leq 1$, waardoor de aangevraagde inrichting in functie van de grootte van het

bedrijf juist onder de drempel van de MER-plicht valt; dat voor dergelijke grootte van bedrijven normaal mag verwacht worden dat de hinderaspecten (voornamelijk geluids- en geurhinder) afkomstig van de aangevraagde inrichting maximum worden besproken met voorstellen van milderende maatregelen; dat in principe een (...) geluids- en geurstudie niet vereist is, doch gezien de grootte van het bedrijf was het wenselijk geweest dat er zowel een geluids- en geurstudie was bijgevoegd rekeninghoudend met de juiste plaatsing van ventilatoren en de luchtwasser om de juiste impact ten aanzien van directe woonomgeving weer te geven; dat door de inplanting van de nieuwe varkensstallen (een biggenbatterij en zeugenstal op het toegevoegd kadastraal perceel 1197a) de risico's op hinder te groot zijn; dat immers de nieuw op te richten biggen- en zeugenstal is gelegen op circa 60 meter en 90 meter afstand van de woningen van 3 beroepers uit de Doornstraat; dat door het ontbreken van deze gegevens er geen zekerheid wordt gegeven, gelet op de zeer dichte ligging van de woningen, dat deze stallen geen hinder zullen veroorzaken; dat in deze omstandigheden de aangevraagde vergunning voor de verandering door wijziging, uitbreiding en toevoeging van de varkenshouderij moet geweigerd worden; (...)"

3.6. De Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur verklaart op 30 juli 2009 de beroepen ongegrond en bevestigt de beslissing van de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen van 29 januari 2009. Dit is het bestreden besluit, dat luidt als volgt :

"(...)

Gelet op het feit dat voormelde beroepsindieners de volgende bezwaren doen gelden:

- bij het openbaar onderzoek werden er 7 bezwaarschriften ingediend door buurtbewoners uit vrees voor overmatige hinder (geurhinder, geluidshinder, visuele hinder, ongedierte); door de inplanting van de nieuwe varkensstallen wordt de draagkracht van de omgeving overschreden;
- de Doornstraat is een voldoende uitgeruste weg, die volledig is bebouwd met lintbebouwing; binnen een straal van 100 meter rondom de inrichting, gemeten vanaf de perceelsgrenzen, bevinden zich een 20-tal woningen;
- bij besluit van 22 september 2008 van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Temse werd er deels een ongunstig advies gegeven (voor de uitbreiding van de bestaande varkensstapel met 687 bijkomende dieren en de daaraan gekoppelde bijkomende mengmestopslagplaatsen in de voorziene nieuw te bouwen varkensstallen en de mestilo en de verhoging van het grondwaterwinningsdebiet in functie van de uitbreiding van de varkensstapel, waarbij wordt verwezen naar de lokale beleidsvisie van de gemeente Temse inzake grootschalige uitbreiding van de varkensstapel en de hieraan gekoppelde milieuhinder) en deels gunstig (voor alle overige ingedeelde rubrieken);

de Provinciale Milieuvergunningscommissie volgde dit gedeeltelijk ongunstig advies en stelt het volgende:

het voorliggend concept is milieuhygiënisch moeilijk aanvaardbaar en de uitbreiding valt niet te verenigen met de woonomgeving (gezien het aantal woningen, gelegen in het woongebied met landelijk karakter); de exploitant moet daarom een ander concept zoeken, gelet op:

- de mogelijke geurhinder ten aanzien van de dichtste woningen doordat de uitlaat van de biologische luchtwasser parallel met de woningen wordt geplaatst;
- een andere oriëntatie van de stallen wordt door de exploitant niet aanvaard;
- de korte afstand tot de woningen (circa 60 meter, gelegen in het woongebied met landelijk karakter);

ondanks het gedeeltelijke ongunstige advies van de Provinciale Milieuvergunningscommissie heeft de deputatie de vergunning toch volledig verleend;

- het is duidelijk dat de deputatie de toestand rooskleuriger voorstelt dan zij in werkelijkheid is; het niet langer in gebruik nemen van de bestaande oude varkensstal is slechts één aspect; in plaats hiervan komen er 2 nieuwe stallen: een varkensstal (3) voor 10 beren, 543 zeugen en 187 'andere' varkens en een biggenbatterij; daarnaast blijven er 2 oude stallen bestaan varkensstal (1) voor 284 'andere' varkens en varkensstal (2) voor 24 zeugen en 629 'andere' varkens, die niet aangepast (kunnen) worden aan de nieuwste technieken om geur- en geluidshinder te reduceren; daarenboven zijn er nog de 2 rundveestallen, waarvan 1 nieuwe; de bestaande oude stallen blijven hinderlijk en ook de nieuwe stallen zullen hinderlijk zijn voor de woningen in de onmiddellijke omgeving;
- voor deze nieuwe stallen wordt wel gebruik gemaakt van de BBT door de installatie van een biologische luchtwasser, maar deze werkt maar optimaal indien zij zeer goed wordt onderhouden; bovendien stelt de bestreden beslissing zelf dat zij maar kan zorgen voor een geurreductie van 40 tot 50%; dit betekent nog steeds een aanzienlijke toename van de reeds bestaande geurhinder (waarvan het bestaan niet wordt betwist) voor de omwonenden die zeer dicht tegen de inrichting wonen; deze toename is in geen geval aanvaardbaar; de tolerantiegraad was bereikt binnen de huidige exploitatie zodat de uitbreiding van het aantal varkens niet kan toegelaten worden;
- de Provinciale Milieuvergunningscommissie stelt in haar advies dat de hinder beperkt zou kunnen worden door een andere inplanting van de nieuwe stallen, waardoor de uitlaat van de biologische luchtwasser niet in de richting van de woningen komt te staan, maar gericht is naar het achterliggende open agrarisch gebied; er moet vastgesteld worden dat de exploitant deze mogelijkheid afwijst 'om redenen van bedrijfsvoering'; in dit geval wordt het weiland de facto in 2 verdeeld en moeten de melkkoeien om lopen; het is evident dat dit geen afdoende argument is; hieruit kan alleen afgeleid worden dat de exploitant niet bereid is de te verwachten hinder van de uitbreiding tot een (mogelijks) aanvaardbaar niveau te

beperken, hetgeen evenzeer een reden is tot weigering van de uitbreiding;
-de omwonenden klagen over geur- en geluidshinder die zij nu reeds ondervinden van de huidige - beperktere - exploitatie; de deputatie toont in de bestreden beslissing niet aan waarom de onvermijdbare aanzienlijke toename van deze hinder aanvaardbaar blijft; door de uitbreiding wordt dit evenwicht verstoord;

(...)

Gelet op het gedeeltelijke gunstige advies van 5 mei 2009 van de afdeling Milieuvergunningen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie;

(...)

Gelet op het gedeeltelijk gunstige en ongunstige advies van 12 mei 2009 van de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie;

Gelet op de ligging van de inrichting deels in een woongebied met landelijk karakter (een strook van 50 meter vanaf het midden van de straat) en deels in een agrarisch gebied volgens het gewestplan 'Sint-Niklaas-Lokeren', goedgekeurd bij koninklijk besluit van 7 november 1978;

Overwegende dat de aangevraagde inrichting is gelegen op een afstand van:
-circa 600 meter van een woongebied ander dan woongebied met landelijk karakter;

-meer dan 1.000 meter van een woonuitbreidingsgebied;

-meer dan 1.000 meter van verblijfsrecreatiegebied;

-meer dan 1.000 meter van een natuureservaat, bosreservaat of natuurgebied met wetenschappelijke waarde;

Overwegende dat de exploitatie van de inrichting vanuit stedenbouwkundig en ruimtelijk oogpunt verenigbaar is met de toepasselijke ruimtelijke en stedenbouwkundige voorschriften;

Overwegende dat de beroepen van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Temse en de buurtbewoners gericht zijn tegen het verlenen van de vergunning voor de hernieuwing van een gemengde veehouderij;

Overwegende dat in het bestreden besluit van de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen een administratieve vergissing is gebeurd voor wat betreft de juiste opdeling van de kadastrale perceelnummers (afdeling, secties); dat uit gegevens van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente Temse volgt dat de inrichting is gelegen op de kadastrale percelen, afdeling 2, sectie C, nrs. 1185b, 1186p, 1188b, 1189d, 1191a, 1197a; dat deze gegevens in het bestreden besluit worden aangepast;

Overwegende dat de aangevraagde inrichting, op het ogenblik van de vergunningaanvraag, reeds vergund is voor een termijn verstrijkend op 13 december 2026 voor het exploiteren van een gemengde veehouderij omvattende stallen met plaatsen voor 990 varkens (125 zeugen en 865 'andere' varkens) en 90 runderen (10 runderen < 1 jaar en 80 melkkoeien), en aanhorigheden;

Overwegende dat er bij het openbaar onderzoek 7 schriftelijke bezwaren werden ingediend handelend over onder andere: geurhinder, geluidshinder, last van ongedierte, ...;

Overwegende dat naar aanleiding van de vorige hernieuwing van de vergunning voor de gemengde veehouderij (verleend op 14 december 2006

door de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen) bezwaren werden ingediend door de buurtbewoners aangaande de exploitatie van deze gemengde veehouderij; dat er in het verleden geen processen-verbaal van inbreuken werden vastgesteld (noch op niveau van de gemeente, noch op niveau van de afdeling Milieu-inspectie, handhavingsbeleid), over de exploitatie van deze gemengde veehouderij;

Overwegende dat naar aanleiding van de nu ingediende beroepen er op 27 april 2009 een bezoek werd afgelegd aan deze aangevraagde inrichting door een adviesverlener van de afdeling Milieuvergunningen;

Overwegende dat de bebouwing binnen een straal van 100 meter, gemeten vanaf de perceelsgrenzen, een 20-tal woningen bedraagt; dat de overheersende westenwinden (NW-ZW) gunstig zijn van de bewoning weg richting agrarisch gebied; dat de oprichting van de 2 evenwijdige ammoniakemissiearme varkensstallen is voorzien op het toegevoegd kadastraal perceel 1197a in het agrarisch gebied;

Overwegende dat de nieuwe melkveeststal en sleufsilos reeds in gebruik zijn genomen sedert maart 2008; dat het rietveld in gebruik is genomen sedert augustus 2008;

Overwegende dat voor de oprichting van een nieuw te bouwen biggenbatterij (biggen < 10 weken) en een zeugenstal voor 10 beren, 543 zeugen en 187 'andere' varkens, de exploitant tijdens de procedure zijn keuze over het luchtwassysteem heeft gewijzigd (in plaats van het gebruik van chemisch luchtwassysteem, heeft hij nu geopteerd voor een biologisch luchtwassysteem) volgens één van de technieken zoals beschreven in de lijst 'beste beschikbare technieken' voor ammoniakemissie-reductie uit stallen (ministerieel besluit van 19 maart 2004, gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 14 oktober 2004); dat er wordt geopteerd voor het systeem S-1.(biologisch luchtwassysteem 70% of hogere ammoniakemissiereductie);

Overwegende dat wat de milieuhygiënische aspecten betreft over de aanvraag nog het volgende kan gesteld worden:

-afvalstoffen:

- met uitzondering van de dierlijke mest geproduceerd op de inrichting, worden er geen afvalstoffen geproduceerd;
- de kadavers worden afgeschermd bewaard en opgeslagen in afsluitbare gekoelde tonnen in afwachting van ophaling door Rendac;

-veiligheid:

- de stallen zijn afgesloten buiten de werkuren, zodat die ontoegankelijk zijn voor onbevoegden; de toegang tot het bedrijf blijft eveneens afgesloten;
- de inrichting, de dieren en de naaste, eigen omgeving worden in goede hygiënisch verantwoorde toestand gehouden; een degelijke watertoevoer is verzekerd;

-hygiëne:

- volgens de BBT-studie 'Beste beschikbare Technieken voor de veeteeltsector' is de gemiddelde hokbezetting $0,65 \text{ m}^2/\text{dier}$; de biggenbatterij en vleesvarkensstal van de LV Reroma-Van Remoortere is onderverdeeld in verschillende compartimenten met gemiddeld 12 hokken/compartiment; de gemiddelde hokoppervlakte bedraagt circa $10,56 \text{ m}^2$; er zitten 15 tot 16 dieren/hok; dit komt overeen met $0,70 \text{ m}^2/\text{dier}$;

in de voormestafdeling is er gemiddeld 0,53 m²/dier; de nieuw te bouwen varkensstal (zeugenstal) heeft gemiddeld 1,1 m²/dier tot 1,3 m²/dier voor jonge zeugen; de bestaande rundveestal heeft individuele standplaatsen voor melkkoeien en voor de runderen < 1 jaar bedraagt de gemiddelde oppervlakte 3,40 m²/dier; bijgevolg is er voldaan aan de wettelijke vereisten;

- doeltreffende bestrijdingsmiddelen worden getroffen ter voorkoming van ongedierte, zoals ratten, muizen en insecten;
- om besmettelijke ziektes te voorkomen worden de krenge onmiddellijk afgezonderd van de gezonde dieren;
- de krenge van middelgrote dieren (kalveren) worden bewaard op een gemakkelijke te reinigen en te ontsmetten krengeplaats, uitgevoerd in harde materialen, onder een passende, gesloten afdekking uit duurzaam en goed onderhoudbaar materiaal; deze krengeplaats moet gemakkelijk herkenbaar en bereikbaar zijn voor de ophaalwagen van de NV RENDAC;
- bedoelde afdekking moet derwijze zijn dat katten, honden, andere dieren en insecten zich geen toegang kunnen verschaffen tot de krenge;
- alle andere schikkingen worden getroffen om contacten met derden te vermijden;
- de vleesvarkensstal wordt na de reiniging grondig ontsmet door de exploitant zelf;
- bodem- en grondwaterverontreiniging:
- bij goede uitvoering van de mestputten (volgens beste beschikbare technieken) valt geen doorsijpeling van mest te vrezen;
- de thans aanwezige mazouthouders zijn conforme houders; de nieuwe houder van 5.000 liter is een dubbelwandige houder en moet nog geplaatst worden; de verdeelslang voor mazout is voorzien van een automatisch pistool met terugslagklap; de mazoutverdeling gebeurt binnen in een loods op een vloestofdichte vloer; de machines staan overdekt bij het tanken, waardoor de kans op doorlekken naar de bodem en oppervlaktewaters wordt verhinderd;
- de mestscheider staat op een vloestofdichte vloer;
- de verharde oppervlakken zijn weinig of niet bevuild met mest of etensresten omdat deze in de mate van het mogelijke gereinigd en onderhouden worden; run-off van regenwater is daardoor niet bevuild;
- de kadavers worden op regelmatige tijdstippen afgehaald door Rendac, waardoor de sappen en percolatie met regenwater tot nihil wordt beperkt; het contact met hemelwater wordt voorkomen door de kadavers op te slaan onder een hut of in gesloten tonnen;
- restanten van desinfectiemiddelen (die weinig aangewend worden), afkomstig van de eventuele reiniging van de stallen, worden samen met het reinigingswater in de mestkelders of de cisterne opgevangen en samen met de mengmest/gier uitgespreid op de cultuurgronden, volgens de regels van het mestdecreet;
- de groenvoeders worden ingekuild op een hoog drogestofgehalte (minimaal 30%) zodat er nagenoeg geen sapverlies zal optreden; bovendien wordt er nauw toegezien dat de kuilplaat proper blijft en wordt de kuil na het nemen van het voer terug gedeeltelijk afgedekt;

- alle grondstoffen, meststoffen en voedingsstoffen zijn opgeslagen in lekdichte silo's of op ondoordringbare vloeren; een vervuiling van de bodem is uitgesloten;
- volgens artikel 5.9.8.3, §3, van titel II van het VLAREM moet de mest op een ecologisch verantwoorde wijze (conform de bepalingen van het mestdecreet) worden afgezet; de exploitant moet bij het indienen van de vergunningsaanvraag geen mestafzet bewijzen meer bijvoegen;
- volgens artikel 5.9.2.2 en 5.9.2.3 van titel II van het VLAREM moet de mestopslagcapaciteit voldoende zijn om de geproduceerde mest gedurende een bepaalde periode te kunnen stockeren; voor vaste mest kan van deze periode hetzij 4 of 3 maanden bedragen en voor mengmest 6 maanden; de runderen worden deels gehouden op stro (28 stuks < 1 jaar los op stro x 2,0 m³/dierplaats + 3 melkkoeien x 9,2 m³/dierplaats of in totaal 83,60 m³ vaste mest vereist) en deels op rooster (102 ligboxen voor melkkoeien op rooster x 9,0 m³/dierplaats + 24 ligboxen 'andere' runderen x 7 m³/dierplaats + 128 kraamhokken x 2,3 m³/dierplaats + 449 drachtige en lege zeugen en beren x 2 m³/dierplaats + 187 jonge zeugen x 1 m³/dierplaats + 3.000 biggen < 10 weken x 0,20 m³/dierplaats + 913 'andere' varkens x 0,80 m³/dierplaats of in totaal is er 3.843,80 m³ mengmest vereist; in totaal werd 8.330 m³ mengmest voorzien; voor de ingestrooide runderen wordt er eveneens voldoende mestopslag voorzien, gezien het hier gaat om vaste mest waarvan 85 m³ niet-vergunningsplichtige mestopslag in de stroboxen wordt geborgen; immers het mestdecreet laat toe dat de mest na het uitmesten van de boxen op het land wordt gestockeerd in afwachting van de verspreiding op het land; dat er bijgevolg wordt voldaan aan deze bepalingen van titel II van het VLAREM;

-geluidshinder:

- de onmiddellijke omgeving is dicht bebouwd (20 woningen in een straal van 100 meter rondom de perceelsgrenzen); in de nabijheid ligt de E17 autosnelweg;
- geluidshinder op voorliggend bedrijf kan geproduceerd worden door de volgende activiteiten: leveren van voeders en vullen voedersilo's, laden en lossen dieren, ventilatoren, transport grondstoffen, eind- en nevenproducten, de dieren zelf;
- het leveren van voeders, vullen van voedersilo's laden en lossen van dieren en transport betreffen incidentele geluiden die eigen zijn aan een landbouwbedrijf;
- alle transporten - met uitzondering van het laden van de slachtrijpe dieren - gebeuren tijdens de dagperiode; de slachtrijpe dieren (ongeveer 10 transporten per jaar) zullen achteraan het bedrijf worden geladen op circa 120 meter afstand van de woningen langs de Doornstraat;
- de rundveestallen zijn voorzien van een natuurlijke ventilatie mits goede onderhoud en oordeelkundige plaatsing kan de geluidshinder tot een minimum worden beperkt; bovendien graast een groot deel van de runderen gedurende lange periodes op de weide;
- de bestaande varkensstallen worden op mechanische wijze verlucht; de ventilatoren betreffen axiaal ventilatoren die een licht zoemend geluid

produceren;

- de mobiele mestscheider is maximaal 2 x 6 dagen in werking (12 uur per dag); het stroomaggregaat bevindt zich in een geluidsgeïsoleerde aanhangwagen;

- de nieuwe varkensstallen worden uitgerust met een biologische luchtwasser; in de milieuvergunning, zoals toegekend in eerste aanleg door de deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen, wordt als bijzondere voorwaarde opgelegd dat de luchtwasser moet geïntegreerd worden in de stalgebouwen; hierdoor zal de mogelijke geluidshinder beperkt blijven tot een aanvaardbaar niveau;

-stofhinder:

- de meeste oppervlakten die bereden of gebruikt worden zijn verhard;

- het droogvoeder, dat aanleiding kan geven tot stofhinder, wordt opgeslagen in silo's of in verpakte vorm; de voedersilo's zijn voorzien van een degelijke ontluchting die ervoor zorgt dat het stof naar beneden wordt geblazen; het gebruik van droogvoeder veroorzaakt een geringe hoeveelheid stof; tijdens het vullen van de silo's is er altijd een stofzak voorzien aan de ontluichtingsbuis, waardoor de stofproductie wordt beperkt;

- er werd reeds een groenscherm aangeplant vooraan de inrit van het bedrijf om onder andere stofverspreiding tegen te gaan (langs de kant van de rundveestallen, melkveestall, groenvoedersilo's, richting E17) en achteraan het bedrijf (langs de zuidkant van de bestaande varkensstal); in het bestreden besluit werd als bijzondere voorwaarde een groenscherm opgelegd;

- verkeershinder:

- de enige toegangsweg tot het bedrijf is voorzien langs de voorkant Doornstraat (een drukke weg); het bedrijf is gelegen op circa 300 meter van de autosnelweg E17; de Doornstraat is een tamelijk brede weg van circa 6 meter breedte en voorzien van asfaltverharding;

- de aan- en afvoer van dieren en goederen gebeurt meestal overdag, tijdens de kantooruren; de aan- en afvoer van runderen is heel beperkt daar er op jaarbasis slechts een beperkt aantal runderen worden aangevoerd of verkocht; het transport van en naar het bedrijf is als volgt opgesplitst: laden kadavers 2/week, ophalen melkproducten maximaal 3/week, 1/week leveren krachtvoer, occasioneel transport 5/dag, 1/2 weken leveren groenvoer, 2,2 jaar afmesten vleesvarkens, levering van biggen alle 3 weken = gemiddeld 8 transporten per week;

- alle transportactiviteiten met betrekking tot de aan- en afvoer van dieren, vervoer melkproducten, gebeurt zoveel mogelijk tijdens de kantooruren;

- watertoets:

- het normaal huishoudelijk afvalwater met een maximum debiet van 150 m³/jaar wordt via een rietveld geloosd in het nabije oppervlaktewater;

- er is geen lozing van bedrijfsafvalwater; het reinigingswater van de melkwinning evenals de roosterstallen wordt opgevangen in de mestkelders en uitgespreid op het land volgens de voorschriften van het mestdecreet;

- het hemelwater afkomstig van de bestaande verhardingen en bestaande rundvee- en varkenstallen wordt via een greppel en rooster afgeleid naar

een gracht richting E17;

- het regenwater afkomstig van de nieuwe melkveeststal (totale oppervlakte circa 876 m²) en nog een deel van de bestaande rundveeststal en loods (totale oppervlakte circa 800 m²) worden apart afgeleid en opgevangen in een kelder van 126 m³ onder de melkveeststal; het regenwater afkomstig van de nog nieuw te bouwen varkensstallen (totale oppervlakte zeugen- en biggenbatterij, circa 3.919 m²) wordt apart afgeleid en opgevangen in een kelder van 242 m³ onder de nieuw te bouwen zeugenstal; hieruit volgt dat bij een leegstand van 1% dagelijks circa 8 m³ hemelwater beschikbaar is; het hemelwater afkomstig van de daken van de bedrijfsgebouwen dient maximaal te worden opgevangen en te worden aangewend voor de toiletspoeling en/of andere laagwaardige toepassingen (reinigen lokalen, stallen, voertuigen, als sproeiwater voor gewasbehandeling en andere laagwaardige toepassingen); in het bestreden besluit werd als bijzondere voorwaarde deze hemelwaterputten opgelegd van minstens 368 m³;
 - de inrichting is gelegen in het 'Beneden-Scheldebekken' en volgens de overstromingsinformatie op www.geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be is de inrichting niet gelegen in een mogelijk overstromingsgebied of in een risicozone voor overstromingen;
 - het voorwerp van de aanvraag betreft tevens een vroegtijdige hernieuwing (vergund voor een maximum opgepompt debiet van 12,50 m³/dag en 4.405 m³/jaar) en de uitbreiding van de grondwaterwinning (met een maximum opgepompt debiet van 3.974 m³/jaar) tot een totaal opgepompt debiet van maximum 23 m³/dag en 8.379 m³/jaar uit 1 put met een diepte van 110 meter uit de watervoerende laag (Ledo-Paniseliaan, HCOV-code: 0600), die alleen wordt gebruikt als drinkwater voor runderen, varkens, reinigingswater; de huidige vergunningsaanvraag stemt overeen met de reële waterbehoefte in functie van het gevraagde aantal dieren;
 - uit de bovenvermelde gegevens blijkt dat de vergunningsplichtige activiteit mits naleving van de opgelegde voorwaarden verenigbaar is met het watersysteem en dat er geen schadelijke effecten op het watersysteem worden verwacht; dat er bijgevolg wordt voldaan aan artikel 8 van het decreet betreffende het integraal waterbeleid, meer bepaald de watertoets;
- visuele hinder:
- de inplanting van de nieuwe stallen moet de aanleg van een voldoende breed groenscherm toelaten; de exploitant stelt voor, tijdens het plaatsbezoek op 27 april 2009 van de adviesverlener van de afdeling Milieuvergunningen, om een 5 meter breed winterhard groenscherm van circa 3 meter hoog te voorzien als buffer tussen de stallen en de woningen langs de Doornstraat; dit werd opgelegd als bijzonder(e) voorwaarde in het bestreden besluit van de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen;

Overwegende dat het voorwerp van de aanvraag een vroegtijdige hernieuwing betreft van een gemengde veehouderij en de verandering door wijziging, uitbreiding en toevoeging tot een totaal van stallen met plaatsen voor 1.677 varkens (10 beren, 576 zeugen en 1.100 'andere' varkens) en 157 runderen (28 runderen < 1 jaar, 105 melkkoeien en 24 'andere' runderen; dat de aangevraagde inrichting (een varkenshouderij met in totaal 2.527,50 varkensseenheden), gelegen in een agrarisch gebied met een

gemiddeld aantal waarderingspunten begrepen tussen 101-150, inzonderheid moet getoetst worden aan de bepalingen van artikel 5.9.4.4 van titel II van het VLAREM; dat hiervoor een afstandsregel geldt van minimum 300 meter ten aanzien van hindergevoelige gebieden; dat de aangevraagde inrichting hieraan voldoet; dat de aangevraagde inrichting (een rundveehouderij) tevens moet getoetst worden aan de bepalingen van artikel 5.9.6.1, §2, 3°, van titel II van het VLAREM; dat de aangevraagde inrichting hieraan voldoet; dat de aangevraagde inrichting volledig in overeenstemming is met de bepalingen van titel II van het VLAREM;

Overwegende dat de aangevraagde inrichting overeenkomstig bijlage II van het besluit van 10 december 2004, van de Vlaamse Regering houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectenrapportage, een intensief veeteeltbedrijf betreft (zijnde een gemengde inrichting voor varkens van meer dan 20 kg): $567/900 + 1.110/3.000 = 1,00 \leq 1$, waardoor de aangevraagde inrichting in functie van de grootte van het bedrijf onder de drempel van de MER-plicht valt; dat voor de exploitatie van deze inrichting dan ook geen project-MER moet worden opgesteld;

Overwegende dat gesteld kan worden dat de risico's voor de externe veiligheid, de hinder, de effecten op het leefmilieu, op de wateren, op de natuur en op de mens buiten de inrichting veroorzaakt door de gevraagde exploitatie mits naleving van de opgelegde milieuvergunningsvoorwaarden tot een aanvaardbaar niveau kunnen worden beperkt;

Overwegende dat er bijgevolg aanleiding toe bestaat de beroepen ongegrond te verklaren en de bestreden beslissing te bevestigen".

IV. Onderzoek van het enig middel

Standpunt van de partijen

4. In een enig middel voert de verzoeker de schending aan van de formele en materiële motiveringsplicht en van het zorgvuldigheidsbeginsel. Hij zet uiteen dat door de uitbreiding van de inrichting en meer bepaald de verdubbeling van het aantal varkens en runderen, het behoud van de bestaande, niet aangepaste stallen en de geurreductie met slechts 50% in de nieuwe stallen met biologische luchtwasser, de geurhinder in ernstige mate zal toenemen. Die hinder kan volgens hem aanzienlijk verminderd worden door een andere inplanting van de nieuwe stallen, wat echter niet gewenst is door de tussenkomende partij. Ook is hij van oordeel dat de uitbreiding van de inrichting een sterke toename van de geluidsoverlast zal veroorzaken, ingevolge het laden en lossen van dieren en het transport van grondstoffen en dieren. Hij stelt dat de voormelde bezwaren uitvoerig

naar voren zijn gebracht zowel in eerste aanleg als in beroep en ondersteund werden door ongunstige adviezen inzake de uitbreiding van de inrichting, maar dat de verwerende partij niettemin geoordeeld heeft dat de risico's voor hinder beperkt worden tot een aanvaardbaar niveau, zonder een specifieke motivering te geven voor het aspect geurhinder, zijnde het belangrijkste bezwaar. Ook de motivering in het bestreden besluit inzake het aspect geluidshinder, die erop neerkomt dat het om incidentele geluiden gaat eigen aan een landbouwbedrijf, is volgens hem onvoldoende, aangezien door de grote uitbreiding van de inrichting de bedrijvigheid exponentieel zal toenemen en dit terwijl zich een twintigtal woningen binnen een straal van tweehonderd meter van de inrichting bevinden.

5. De verwerende partij antwoordt vooreerst dat verzoekers woning in een woongebied met landelijk karakter is gelegen, zodat hij dient aan te tonen dat het "abnormale" geur- en geluidshinder betreft, wat volgens haar niet geloofwaardig is, gelet op de aanwending van de Beste Beschikbare Technieken (hierna : BBT) inzake ammoniakemissiereductie en het gebrek aan processen-verbaal tot vaststelling van inbreuken terzake in het verleden. Voorts betoogt zij dat zij het argument van de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie dat een aantal beroepers op korte afstand van de inrichting woont, in het bestreden besluit weggelaten heeft, omdat zij van oordeel was dat geen reëel gevaar bestond voor overmatige geurhinder, omdat de nieuwe inrichting onder de norm voor milieueffectenrapportage blijft, de afstandsnormen bepaald in artikel 5.9.4.4 van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (hierna : Vlarem II) gerespecteerd worden, er in het verleden geen klachten terzake zijn ingediend, de nieuwe stallen ammoniakemissiearm zijn volgens de BBT en de oude stallen grotendeels buiten gebruik worden gesteld. Zij stelt dat eens is vastgesteld dat aan de regelgeving voldaan is, de vraag zich opdringt of de inrichting verenigbaar is met de omgeving, wat tot de discretionaire beoordelingsbevoegdheid van de overheid behoort. Zij is van mening dat haar beoordeling terzake niet kennelijk onredelijk is, aangezien de beroepindieners geen enkel concreet element hebben aangevoerd en er bij de aanwending van de BBT ook in een systeem van onderhoud en opvolging is

voorzien. Met betrekking tot het aspect geluidshinder verwijst zij naar de bespreking in het bestreden besluit en voert zij aan dat de verzoeker geen enkel concreet voorbeeld aanhaalt van abnormale hinder.

6. De tussenkomen partij argumenteert dat het bestreden besluit wel degelijk een motivering bevat over het aspect geurhinder, aangezien er, op grond van de voor de omliggende woningen gunstige windrichting en van het voorziene ammoniakemissiearm biologisch luchtwassysteem van de nieuwe stallen, geoordeeld wordt dat de geurhinder van de nieuwe inrichting tot een aanvaardbaar niveau beperkt wordt. Met betrekking tot het argument van de verzoeker dat het gekozen luchtwassysteem slechts een rendement van 50% haalt in plaats van 70%, merkt de tussenkomen partij op dat het vooropgestelde rendement van 70% als een vergunningsvoorwaarde is opgenomen in het bestreden besluit, zodat de eventuele vaststelling in de praktijk van een lager rendement veeleer de handhaving van de vergunningsvoorwaarden betreft en niet de motivering van het bestreden besluit. Voorts betoogt zij dat de stelling van de verzoeker dat slechts een beperkt deel van de bestaande stallen buiten gebruik wordt gesteld irrelevant is, aangezien het overgrote deel van de dieren ondergebracht zal worden in een nieuwe stal die verderaf is gelegen van de woning van de verzoeker en ammoniakemissiearm is. Zij is van oordeel dat de motivering van het bestreden besluit inzake de geurhinder voldoende concreet en draagkrachtig is om het verlenen van de milieuvergunning, in weerwil van de bezwaren en ongunstige adviezen, te verantwoorden. Hetzelfde geldt volgens haar voor de motivering met betrekking tot het aspect geluidshinder.

7. De verzoeker repliceert dat uit het feit dat zes beroepschriften werden ingediend tegen de beslissing van de deputatie blijkt dat de geurhinder een gekend probleem is. Hij stelt dat de ontstentenis van een proces-verbaal terzake geen beoordelingselement vormt voor het bestuur, aangezien door de uitbreiding van de inrichting het aantal varkens enorm zal toenemen en er niet wordt aangetoond dat de voorgestelde maatregelen de aan die toename verbonden verhoging van de geurhinder kunnen neutraliseren. Voorts wijst hij op de

verscheidene concrete elementen die hij heeft aangevoerd en die de weigering van de vergunning wegens abnormale geurhinder kunnen verantwoorden. Hij betoogt dat de afdeling Milieuvergunningen en de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie adviesorganen zijn die inzonderheid bevoegd zijn om zich over geurhinder uit te spreken. Ook stelt hij dat een biologische luchtwasser in de eerste plaats tot doel heeft de verzuring van het leefmilieu terug te dringen, en niet de beperking van de geurhinder. Hij merkt bovendien op dat de verwerende partij niet heeft onderzocht of het geluid van de inrichting de richtwaarden bepaald in bijlage 4.5.4 van Vlarem II overschrijdt.

8. In haar laatste memorie stelt de verwerende partij dat het bestreden besluit tot stand is gekomen rekening houdend met de ongunstige adviezen, maar dat in dat besluit een passage uit het advies van de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie is weggelaten, meer bepaald waar die commissie er op wijst "dat het wenselijk zou zijn geweest om een geluids- en een geurstudie voor te leggen, al is dit niet verplicht". De verwerende partij is van oordeel dat die keuze binnen haar beleidsbevoegdheid ligt, aangezien zij zonder specifieke motivering terzijde kan schuiven wat niet reglementair verplicht is. Zij wijst er op dat ook een tweede passage uit de ongunstige adviezen is weggelaten in het bestreden besluit, meer bepaald waar de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie stelt "dat de risico's op hinder te groot zijn, gelet op de afstand tot de woningen". Ook die keuze is volgens de verwerende partij een discretionaire afweging, waarbij zij verkoos het bestreden besluit wel uitdrukkelijk te steunen op de motieven dat in woongebied met landelijk karakter de norm de "normale burenlust" is, dat in het verleden nooit processen-verbaal zijn opgesteld, dat bij een plaatsbezoek geen enkele hinder werd vastgesteld, dat de BBT zullen worden aangewend, wat voorheen niet het geval was en ten slotte dat de windrichting gunstig is voor de omliggende woningen.

9. De tussenkomende partij laat in haar laatste memorie gelden dat de in het bestreden besluit aangehaalde motieven inzake geurhinder, met name de gunstige windrichting, de gunstige ligging van de stallen en de aanwending van de

BBT, concrete en juiste argumenten zijn die het verlenen van de vergunning verantwoorden en die niet kunnen worden beschouwd als "een algemene tendens qua beoordeling van geurhinder". Aan die motieven wordt volgens haar geen afbreuk gedaan door het door de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie verleende advies en het daarin voorgestelde alternatief, met name het draaien van de stallen over een hoek van 90°. De stelling in voormeld advies dat de kans op geurhinder reëel zou zijn, is volgens de tussenkommende partij niet concreet onderbouwd, nu in dat advies enkel wordt gesteld dat de uitlaten van de stallen zich op 65 meter van de woning bevinden en geen rekening wordt gehouden met de windrichting en met het feit dat alle varkens uit het woongebied met landelijk karakter verdwijnen.

Beoordeling

10. Uit de motieven van het bestreden besluit blijkt dat een algemeen deel wordt gewijd aan de context waarbinnen de inrichting dient te worden gesitueerd, waarna wordt overgegaan tot een afzonderlijk onderzoek van de verscheidene milieuhygiënische aspecten van de vergunningsaanvraag. Het aspect geurhinder komt evenwel niet afzonderlijk aan de orde. Wel blijkt dat volgens de overheersende winden de betrokken stallen gunstig gelegen zijn ten opzichte van de nabijgelegen woningen en dat de tussenkommende partij in haar nieuwe varkensstallen geopteerd heeft voor een biologisch luchtwassysteem voor ammoniakemissiereductie volgens één van de technieken zoals beschreven in de lijst BBT in het ministerieel besluit van 19 maart 2004. In de slotoverwegingen van de motivering van het bestreden besluit wordt gesteld dat de hinder door de nieuwe inrichting tot een aanvaardbaar niveau kan worden beperkt, mits het opleggen van milieuvergunningsvoorwaarden.

De omstandigheid dat de inrichting aan alle voorschriften voldoet en dat de exploitant gebruik maakt van milieuvriendelijke technologieën, verhindert niet dat het bestuur een milieuvergunning dient te weigeren wanneer de hinder die de inrichting veroorzaakt de grenzen van het toelaatbare -een

discretionaire bevoegdheid van de overheid- overschrijdt. Te dezen was de verwerende partij echter van oordeel dat de exploitatie van de nieuwe inrichting kon worden toegelaten. In haar advies van 5 mei 2009 had de afdeling Milieuvergunningen niettemin gesteld dat door de inplanting van de varkensstallen met "de uitlaat van de dichtste gaswasser (...) op een afstand van circa 65 meter van de woningen langs de Doornstraat (...) het risico op geurhinder reëel is". In haar advies van 12 mei 2009 had de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie bovendien gesteld dat gelet op de grootte van de nieuwe inrichting "normaal mag verwacht worden dat de hinderaspecten (voornamelijk geluids- en geurhinder) (...) maximum worden besproken met voorstellen van milderende maatregelen", dat "gezien de grootte van het bedrijf (...) het wenselijk (was) geweest dat er zowel een geluids- en geurstudie was bijgevoegd rekeninghoudend met de juiste plaatsing van ventilatoren en de luchtwasser", dat "door de inplanting van de nieuwe varkensstallen (...) de risico's op hinder te groot zijn" en dat "geen zekerheid wordt gegeven, gelet op de zeer dichte ligging van de woningen, dat deze stallen geen hinder zullen veroorzaken". Gelet op die ongunstige adviezen en op de bezwaren van de beroepindieners, diende in het bestreden besluit meer concreet en expliciet te worden ingegaan op de mogelijke geurhinder door de nieuwe inrichting. In die mate stelt de Raad van State een schending vast van de motiveringsverplichting.

Het aspect geluidshinder is wel afzonderlijk besproken in het bestreden besluit. De verzoeker toont niet aan dat die beoordeling door de verwerende partij kennelijk onredelijk zou zijn.

Het argument van de verzoeker in zijn memorie van wederantwoord dat de verwerende partij niet onderzocht heeft of het geluid van de inrichting de richtwaarden vermeld in bijlage 4.5.4 van Vlarem II overschrijdt, is een nieuw argument dat hij reeds had kunnen aanvoeren in zijn verzoekschrift. Aldus wordt aan het middel een andere grondslag verleend.

Het middel is in de aangegeven mate gegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt het besluit van de Vlaamse minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur van 30 juli 2009 waarbij de beroepen ingesteld tegen de beslissing van de deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen van 29 januari 2009, houdende het verlenen van de milieuvergunning aan de LV Reroma-Van Remoortere voor het verder exploiteren en veranderen van een veeteeltinrichting, gelegen aan de Doornstraat 145 te Temse, ongegrond worden verklaard en de beroepen beslissing wordt bevestigd.

2. Dit arrest dient bij uittreksel te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.

3. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 175 euro.

De tussenkomende partij wordt verwezen in de kosten van de tussenkomst, begroot op 125 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van een december tweeduizend en elf, door de Raad van State, VIIe kamer, samengesteld uit:

Luc Hellin,	kamervoorzitter,
Eric Brewaeys,	staatsraad,
Peter Sourbron,	staatsraad,
bijgestaan door	
Elisabeth Impens,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Elisabeth Impens

Luc Hellin